

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 59.

Fredagen den 21 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Petrén* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse nr 460, angående uppskov med behandlingen av ett från sistlidna riksdag vilande förslag till ändrad lydelse av §§ 103 och 108 regeringsformen samt § 13, § 14 mom. 2, § 15 mom. 1 och 4, § 17 mom. 1 och 2, § 21, § 69 och § 70 riksdagsordningen, så ock till övergångsstadganden i regeringsformen och riksdagsordningen.

Denna skrivelse föredrogs och lades till handlingarna; och skulle densammans innehåll meddelas kanslideputerade för att iakttagas vid riksdagsbeslutets uppsättande.

Justerades protokollen för den 15 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 9 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

nr 9 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

nr 474, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning för år 1919 i vad angår jordbruksärendena;

nr 476, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor; samt

nr 477, angående reglering av utgifterna för kapitalökning å tilläggsstat till riksstaten för år 1918 i vad angår jordbruksärenden.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 10 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; samt

nr 10 B, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande tilläggsstatens för år 1918 tionde huvudtitel.

Till åtlydnad av Kungl. Maj:ts nådiga kallelse avgingo herr talmannen samt kammarens ledamöter kl. 11,09 f. m. till rikssalen, där jämväl andra kammaren infann sig. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Löfgren uppläste Kungl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Edén att å Kungl. Maj:ts vägnar på rikssalen meddela riksdagen Kungl. Maj:ts nådiga svar på riksdagens fem skrivelser, dagtecknade tre den 1 februari 1918, en den 10 april 1918 och en den 18 juni 1918, angående av riksdagen antagna ändringar i rikets grundlagar, samt å två av Kungl. Maj:t avlåtna propositioner om ändringar i regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen mottaga riksdagens svar, innefattande bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Därefter blev berörda nådiga svar, som var skriftligen avfattat, uppläst av hans excellens herr statsministern.

Därpå framträdde herr t a l m a n n e n och yttrade:

Riksdagens svar å Kungl. Maj:ts till 1917 års riksdag framlagda propositioner nr 111, i vad angår ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen samt § 2, § 37 mom. 1, § 42, § 43 mom. 2, § 54, § 55 och § 58 riksdagsordningen, samt nr 368, angående ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen, varda jämlikt § 79 riksdagsordningen härmed överlämnade.

Sedan herr talmannen därefter till hans excellens herr statsministern överlämnat riksdagens ifrågavarande skrivelser, nr 554 och nr 555, avslutades ceremonien å rikssalen, och begav första kammaren sig till sitt samlingsrum, där förhandlingarna återupptogs kl. 11,33 f. m.

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.

Herr statsrådet Thorsson, som anmält sig vilja nu besvara herr Bergmans interpellation angående fortgången av anbefalld utredning rörande allmänt rusdrycksförbud, erhöi ordet och anförde: Ledamoten av denna kammare, herr Bergman, har med kammarens tillstånd till mig riktat följande spörsmål:

Vad är orsaken därtill, att den år 1911 av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen rörande allmänt rusdrycksförbud ännu icke är avslutad, och kan någon upplysning givas angående den tidpunkt, då samma utredning med sannolikhet är att förvänta?

För besvarande av interpellantens spörsmål har jag anmodat nykterhetskommittén att inkomma med erforderliga upplysningar. Ur det från kommittén avgivna yttrandet, som till mig ingavs under gårdagen, anhåller jag nu att få återgiva följande:

Genom nådigt brev den 17 november 1911 uppdrog Kungl. Maj:t åt nykterhetskommittén att skyndsammast möjligt utarbeta

nödiga bestämmelser för genomförande av lokalt veto för försäljning och utskänkning av brännvin, vin och öl, att vidare efter behörig utredning framlägga förslag till jämväl andra välberäknade och verksamma anordningar för att begränsa rusdryckshandteringen skadliga verkningar, bland annat genom reformering av det s. k. Göteborgssystemet, samt att åvägbringa en allsidig utredning rörande allmänt rusdrycksförbud. Sedermera har kommittén erhållit uppdrag att i anledning av åtskilliga remisser avgiva utlåtanden och utarbeta lagförslag. Samtliga till kommittén överlämnade frågor hava slutbehandlats utom frågan om allmänt rusdrycksförbud, vilken såsom den till sin natur sista och mest omfattande ännu är föremål för kommitténs behandling.

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.
(Forts.)

Efter det i kommitténs skrivelse erinrats därom, att kommittén i ett den 11 april 1916 avgivet utlåtande i anledning av en då framställd, med den nu framställda interpellationen likartad fråga uttalat sig om anledningarna till att kommittén icke dittills hunnit slutbehandla förbudsutredningen, anföres vidare:

Sedan utlåtandet avgavs, hava igångsatts ytterligare utredningar, nämligen dels rörande alkoholbrukets inverkan på familjelivet till försummande av barn i sedligt avseende, dels beträffande förbrukningen av utminuteringsvis sålt brännvin inom olika inkomstklasser och yrkesgrupper. Den förstnämnda utredningen utföres inom socialstyrelsen och den sistnämnda inom kontrollstyrelsen.

Härefter erinras, att riksdagen med anledning av de i ovanberörda utlåtande omnämnda betänkanden och förslag och därpå grundade propositioner och motioner antagit lag angående behandling av alkoholister (1913), bestämmelser avseende att frigöra kommuner, landsting och hushållningssällskap från av rusdryckshandteringen härflytande medel ävensom förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel (1913), ändrad lydelse av brännvinsförsäljningsförordningen angående skärpt kontroll från statens sida över brännvinsförsäljningsbolagens verksamhet jämte därav föranledd omorganisation av kontrollstyrelsen (1915), förordning angående försäljning av rusdrycker (1917), förordning angående handel med skattefri sprit (1918) samt förordning angående vissa alkoholhaltiga preparat (1918).

Därjämte har riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag, beslutat inrättande av en statens vårdanstalt för alkoholister (1914) och lär Kungl. Maj:t under den närmaste tiden komma att utfärda förordning angående handel med alkoholhaltiga apoteksvaror m. m.

Från kommittén framhålles vidare, att de av riksdagen fattade besluten icke kunna undgå att utöva inflytande på utformningen av förbudslagen, varefter beträffande utredningsarbetets fortskridande meddelas följande upplysningar:

Den av docenten F. Brock verkställda undersökningen beträffande den nationalekonomiska betydelsen av allmänt rusdrycksförbud och den av professor E. Sjövall utarbetade framställningen om alkoholen såsom sjukdomsorsak föreligga tryckta. Den åt professor

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänna rusdrycksförbud.
(Forts.)

T. Thunberg uppdragna utredningen beträffande hemtillverkningen av alkoholhaltiga drycker är under tryckning. Den åt kontrollstyrelsen anförtrödda utredningen beträffande förbrukningen av utminuteringsvis sålt brännvin lärer hava fortskridit så långt, att tryckningen under den närmaste tiden påbörjas. Vad slutligen beträffar de socialstyrelsen anbefallda alkoholstatistiska undersökningarna hänvisas till en inom socialstyrelsen utarbetad P. M., vilken bilagts kommitténs skrivelse.

Till sist anföres i skrivelsen följande:

Vidkommande därefter själva huvudbetänkandet beträffande förbudsutredningen föreligger ett lagtextutkast färdigt. Delar av motiveringen äro därjämte under utarbetning.

Därest icke oförutsedda hinder tillstöta eller de inom socialstyrelsen under utarbetning varande utredningarna fördröjas, torde förbudsutredningen i sin helhet föreligga avslutad under loppet av år 1919.

Utöver de uppgifter, som sålunda lämnats i den från nykterhetskommittén avgivna skrivelsen, anser jag mig böra nämna något rörande de alkoholstatistiska undersökningar, av vilkas fullbordande kommitténs arbete på förbudsutredningens avslutande nu synes vara närmast beroende. I den P. M. från socialstyrelsen, till vilken, såsom jag nämnt, hänvisas i kommitténs skrivelse, upplyses härom bland annat: Undersökningen rörande alkoholbruk och fattigvårdsbehov var i huvudsak färdig på hösten 1917 men har ansetts böra offentliggöras först i samband med de övriga undersökningarna. Sedan någon månad pågår bearbetningen av det under 1917 och delvis även innevarande år insamlade materialet rörande alkoholbrukets samband med brottslighet och lösdriveri samt angående fylleriförseelserna. I huvudsak är även materialet till undersökningen rörande alkoholbrukets inverkan på familjelivet numera insamlat, och granskningsarbetet pågår.

Med det sålunda anförda torde det av interpellanten framställda spörsmålet få anses besvarat.

Herr Bergman: Herr talman! För de upplysningar, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har behagat lämna med anledning av den fråga, som jag med kammarens benägna tillstånd ställt till honom, är jag givetvis mycket tacksam, men jag måste dock be att få uttala några reflexioner, som synas mig nödvändiggjorda av vad som sålunda framkommit.

Av herr statsrådet har redogjorts för åtskilligt, som nykterhetskommittén har gjort. Den har visserligen icke varit överksam; den har hört till de mera arbetsamma kommittéerna, det medgives mycket gärna, men den har varit sammansatt av ett så övervägande stort antal personer, som hava varit upptagna av andra arbeten, särskilt av riksdagens för varje år alltmer och mer krävande och tidsödande arbete, och detta har naturligtvis gjort, att kommittén icke trots visad flit och med allra bästa vilja *kunnat* arbeta så som önskvärt hade varit på denna oerhört viktiga utredning. Detta är således ett fel,

synes det mig, som begicks vid dess tillsättning, vilket fel naturligtvis den nuvarande regeringen icke på något sätt är ansvarig för. Emellertid är detta en av orsakerna till långsamheten, och det är beklagligt att så är.

Vidare hade det begåtts ett fel, som säkerligen beror på nykterhetskommittén själv. Kommittén fick vissa uppdrag år 1911, som herr statsrådet här meddelat. Det förnämsta och centrala av dessa var, fastän det stod nämnt sist, att verkställa en allsidig utredning, under vilka förhållanden o. s. v. ett allmänt rusdrycksförbud kunde komma till stånd här i landet. Denna utredning började icke förrän åtskilliga år efter det kommittén hade arbetat med andra saker. Såvitt jag förstår, fanns i kommitténs instruktion i det dokument, som förelåg i det offentliggjorda protokollet för det statsrådssammanträde, då kommittén tillsattes, absolut icke något hinder för att genast sätta i gång denna utredning, låta ämbetsverken verkställa nödvändiga statistiska undersökningar o. s. v. Hade detta skett redan i slutet av 1911 eller senast i början av 1912, så borde dessa utredningar, som nu icke äro färdiga, såsom vi hörde, säkerligen kunnat vara färdiga för länge sedan eller åtminstone förelagat i detta ögonblick.

Den, omständigheten, att förbudsutredningen stod som det sista uppdraget, innebar nämligen ingalunda, att denna utredning nödvändigt skulle sättas i gång sist. Hela det uppdrag, som gavs åt nykterhetskommittén var grundat på den av andra kammaren i princip omfattade tanken om ett allmänt rusdrycksförbud, och den tanken borde där hava lagts till grund för hela dess arbete. Alla de andra utredningar, som den hade att verkställa, kunde hava mynnat ut och infogats i ett förslag om slutligt rusdrycksförbud med vissa av omständigheterna nödvändiggjorda övergångsstationer. Där har således ett fel begåtts, som måste konstateras.

Det har nu som svar på min direkta fråga blivit upplyst, att man kan vänta utredningen färdig under loppet av år 1919, som herr statsrådet meddelade. Det är ju glädjande, att det nu åtminstone kan sägas en tidpunkt. Det har aldrig förut, såvitt jag kan erinra mig, från fullt auktoritativt håll meddelats någon tidpunkt, då utredningen sannolikt kunde vara färdig. Nu hava vi äntligen fått ett sådant uttalande, och det är ju synnerligen värdefullt att ha det att hålla sig till.

Emellertid ber jag få hemställa, att det »under loppet av år 1919» måtte genom åtgärder ifrån den nuvarande regeringens sida så bekräftas, att utredningen måtte bli färdig i så pass god tid under år 1919, att icke sakens föreläggande för 1920 års riksdag äventyras. Kommer det till exempel i december 1919, så få de myndigheter, som väl skola höras om det, svårt att uttala sig i så pass god tid, att det kan framläggas för 1920 års riksdag. Man riskerar sålunda, att ett avgörande i denna sak kan få stå över även denna riksdagsperiod. När till exempel proposition om det lokala vetot skulle fram — det kom ju icke som kungl. proposition på grund av regeringsskiftet, men det var meningen, att det skulle hava gjort det år 1914 — så förelåg en liknande situation. Då kom nyk-

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.
(Forts.)

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.
(Forts.)

terhetskommitténs utredning och förslag i januari år 1914. Ämbetsverken fingo en ofantligt kort tid på sig till disposition för att uttala sig därom, en tid som var alldeles för kort för att ägna ärendet några sakliga överväganden av betydelse, vilket naturligtvis måste hava irriterat ämbetsverken. Det framgick också av deras uttalanden, och deras misshumör var icke alls att undra på.

Jag hemställer, att något sådant icke måtte förekomma nu, utan att utredningen och förslaget måtte komma i så god tid under år 1919, att det verkligen kan utan alltför stor brådska hinna förberedas till 1920 års riksdag. I fall det för påskyndande av utredningen skulle behövas förstärkta arbetskrafter, så vågar jag påstå, att det är en mycket allmän och enhällig mening hos den övervägande delen hos vårt folk, att ingenting i det avseendet bör underlåtas för att denna så länge fördröjda, men så oerhört viktiga livsak för vårt folk skall under gynnsamma förhållanden bringas till avslutning.

Herr Kvarnzelius: Endast ett par ord med anledning av vad den ärade interpellanten yttrade angående den ordning, i vilken nykterhetskommittén skulle hava tagit itu med de olika uppgifter, som nämnas i dess uppdrag. Om jag fattade den ärade talaren rätt, så förmenade han, att nykterhetskommittén borde hava börjat med utredningen angående införande av allmänt rusdrycksförbud. Emellertid ber jag i det avseendet endast att få hänvisa till det uppdragsformulering, som lämnades av Kungl. Maj:t till nykterhetskommittén, för att påvisa, huru orimligt detta krav från interpellantens sida måste anses vara. Det heter i uppdraget, att nykterhetskommittén skulle »skyndsammast möjligt utarbета nödiga bestämmelser för genomförande av lokalt veto för försäljning och utskänkning av brännvin, vin och öl, att vidare efter behörig utredning framlägga förslag till jämväl andra välberäknade och verksamma anordningar för att begränsa rusdryckshandlingens skadliga verkningar, bland annat genom reformering av det s. k. Göteborgssystemet, samt att åvägbringa en allsidig utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.»

När i uppdraget ingick, att skyndsammast möjligt utarbета vissa bestämmelser rörande lokalt veto är det tydligt, att kommittén ansåg sig skyldig att i första rummet ägna sin uppmärksamhet åt denna del av uppdraget. Vid arbetets fortgång för det ändamålet visade det sig, att det icke var möjligt att komma fram med förslag till bestämmelser angående lokalt veto utan att samtidigt föreslå en hel del ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförordning och förordningen angående försäljningen av vin och öl. När så visade sig vara förhållandet, underrättades den dåvarande regeringen härom, kommittén anmodades då av regeringen att taga upp dessa båda frågor i ett sammanhang. Det gjorde kommittén sedermera och avgav, så fort sig göra lät, det förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker, varpå 1917 års lagstiftning i ärendet är byggd.

Jag tror sålunda icke, att man rättvisligen kan förebrå kommit-

tén, att den förfarit oriktigt. Kommittén har, i enlighet med det uppdrag, som av Kungl. Maj:t var kommittén lämnat, sökt att föra sitt arbete på sätt, som av uppdragsgivaren var avsett, att det skulle fullgöras. Och jag ber att få tillägga, att kommittén under hela sitt arbete har stått i den bästa kontakt med vederbörande departementschef, och det har icke vid något tillfälle yppats något som helst missnöje ifrån någon av de olika departementschefer, som stått i spetsen för ifrågavarande departement, sedan kommittén blev tillsatt, med det sätt, varpå kommittén fullgjort sitt arbete.

Jag har endast velat meddela dessa upplysningar.

Herr Bergman: Nykterhetskommitténs ordförande har gjort gällande, att Kungl. Maj:ts instruktion för kommittén skulle hava förhindrat att genast upptaga till utredning frågan om rusdrycksförbud. Jag kan absolut icke inse riktigheten av detta resonemang. Kungl. Maj:t uppdrog år 1911 åt kommittén att skyndsammast möjligt utarbeta förslag till lag om lokalt veto och vidare att företaga vissa andra åtgärder däribland utredningen om rusdrycksförbud. Det fanns absolut ingenting, som hade hindrat, att man, samtidigt med att man skyndsamt utarbetade lagen om lokalt veto, satt i gång de nödvändiga ämbetsverksutredningarna av statistisk och annan art, som varit behövlige för att i tid få fram ett förbudslagsförslag, då man visste, att denna utredning naturligtvis skulle komma att taga tid. Jag kan icke förstå, vad det skulle vara för hinder för att samtidigt verkställa dessa åtgärder, så mycket mindre som i K. M.:s så kallade instruktion uttryckligen medgives att kommittén efter att ha skyndsamt expedierat den lokala vetofrågan, finge full frihet i avseende på gången av de fortsatta arbetena.

För övrigt var det icke så synnerligen »skyndsamt», som veto-förslaget blev färdigt, då det förelåg först 1914, medan kommittén tillsattes 1911, och då landet säkerligen med hänsyn till instruktionen skyndsamt hade väntat detta förslag redan 1912. I den punkten synes kommittén icke varit lika angelägen att ställa sig en verklig, ej blott konstruerad instruktion till efter rättelse.

Jag skall för övrigt be att få säga med hänsyn till hela denna sak, att det stora flertalet av vårt lands befolkning, som otåligt, och med rätta otåligt, väntar på ett resultat av dessa långa utredningar, fäste stora förhoppningar vid den nuvarande regeringen, då dess medlemmar tillträdde sina ämbeten. Den kunde så mycket mer ha anledning därtill, som vissa dess medlemmar i kraftiga ordalag hade uttalat sig för ett skyndsamt rusdrycksförbud och i lika kraftiga ordalag kritiserat de närmast föregående regeringarnas lamhet i detta avseende. Den nuvarande finansministern statsrådet Thorssons namn återfinnes sålunda under ett i augusti 1914 till den socialdemokratiska kongressen föreslaget och där enhälligt antaget uttalande, däri det bland annat heter: »Den allvarliga situation, vari landet råkat genom den europeiska krisen och särskilt det av denna förorsakade ekonomiska nödläget, som med varje dag stegrar, gör det i högsta grad påkallat att *ej ett enda öre* av svenska folkets pengar

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.
(Forts.)

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.
(Forts.)

förlösas till folkhälsa och folkvälstånd underminerande utgifter.» Nu hava vi alldeles nyligen godkänt beräkningar, som gå ut på att många miljoner dock skola komma att användas härtill, oaktat sådana förhållanden som nu råda, och oaktat herr finansministern förklarar sig anse, att icke ett enda öre borde förlösas till sådana ändamål.

Herr statsrådet Thorsson uttalade vidare tillsammans med åtskilliga andra i nyss anförda skrivelse: »I alla svenska medborgares och hela landets intresse tillåter sig kongressen hemställa, att Kungl. Maj:t och riksdagen omedelbart föranstaltar allmänt rusdrycksförbud att gälla så länge förhållandena det fordra.» Denna skrivelse var undertecknad utom av statsrådet Thorsson även av statsrådet Palmstierna, och man visste ju även av andra uttalanden, att den nuvarande regeringen i allmänhet var synnerligen förbudsvänlig. Man vet ju, att t. ex. i officiella skrifter, som hava spritts av det ena vänsterpartiet, frisinnade landsföreningen, en föregående regering synnerligen skarpt klandrats för att den icke infört rusdrycksförbud under kristiden. Och det parti, som hälften av regeringen tillhör, har det totala förbudet på sitt politiska program. Men den nuvarande regeringen, som har haft möjlighet att göra vad de föregående klandrats för att ha underlåtit, har dock icke gjort det. Om jag icke minns alldeles oriktigt, hade herr statsrådet Thorsson såsom enskild riksdagsman föregående riksdag ett uttalande, som gick i denna riktning.

Nu kan det ju måhända invändas, att vad jag nu säger, gäller ett provisoriskt förbud under kristiden. Men i huvudsak är det ju dock detsamma det gäller, fastän för en kortare tid. För övrigt är enligt min tanke ett provisoriskt kristidsförbud den allra yppersta utredning, som kan tänkas — en experimentell utredning — för bedömandet av verkningarna av ett varaktigt rusdrycksförbud. Den experimentella metoden är den exakta, den vetenskapliga metoden, och ingen tidpunkt är lämpligare för ett sådant experiment än den nuvarande, då experimentet skulle kosta mindre än någonsin förut.

Jag hemställer, därför, att herr finansministern till den nuvarande regeringens kännedom ville bringa herr riksdagsmannen Thorssons uttalanden vid föregående tillfällen i detta avseende och försöka påverka sina kolleger till att med den myndighet, som riksdagen givit Kungl. Maj:t nu, även som ett led i det pågående utredningsarbetet utfärda ett rusdrycksförbud. Kungl. Maj:t har visserligen icke uttryckligen fått fullmakt att särskilt ur *den* synpunkten utfärda ett förbud utan ur andra synpunkter, men jag menar, att då Kungl. Maj:t redan ur dessa synpunkter har fullgiltiga skäl att utfärda ett förbud, nämligen med hänsyn till kristiden, vore det på samma gång av det allra utomordentligaste värde även ur utredningssynpunkt, för att därav se verkningarna i vårt land av ett totalt rusdrycksförbud.

Jag kan således icke finna, vare sig att de upplysningar, som nykterhetskommitténs ordförande har givit, göra de erinringar obefogade, som jag tillåtit mig att framställa med hänsyn till arbetets

gång inom nykterhetskommittén, eller att de upplysningar, som meddelats av herr finansministern, tillfredsställa de önskningar, som jag är övertygad om att den vida övervägande majoriteten av det svenska folket hyser, de krav, som denna majoritet ställer på den nuvarande regeringen och alldeles särskilt på herr finansministern.

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.

(Forts.)

Herr statsrådet **Thorsson**: Jag vill i anledning av den föregående talarens anförande endast säga ett par ord. Han citerade ett uttalande som jag i egenskap av ledamot av socialdemokratiska arbetarpartiets styrelse har varit med om att göra. Jag vill erinra honom därom, att det har inträffat någonting verkligt i saken sedan den tid, då detta uttalande utsändes. Då pågick tillverkningen av alkoholhaltiga drycker utan någon som helst inskränkning. Sedan den tiden har denna tillverkning på grund av omständigheter, som både herr Bergman och flera andra noggsamt känna till, upphört, och för tillfället tillverkas inga andra starkare alkoholhaltiga drycker, än sådana, som uppstå såsom biprodukter vid framtällningen av jäst för brödtillverkningen m. m. Vid sådant förhållande kan jag icke dela den ärade talarens uppfattning därutinnan, att det för själva nykterhetsaken skulle vara så epokgörande, om regeringen, utöver den faktiska avhållsamhet som blivit en följd av den bristande tillgången på vissa drycker, utfärdat herr Bergmans tillfälliga rusdrycksförbud. Jag är lika övertygad nykterhetsvän som den ärade talaren, men det kan hända, att vi se litet olika på vad som kan vara lämpligt ur rent praktisk synpunkt. Ett faktum är ju ändå att de åtgärder, som särskilt under denna riksdag vidtagits för ordnandet av nykterhetsfrågan icke äro alldeles verkningslösa och därför icke ens av herr Bergman borde lämnas ur räkningen, vid bedömande av, vad som bäst kan gagna i denna fråga. Jag vill vad på mig ankommer verka för att vi skola få ett nyktert folk. Men, som detta spörsmål utvecklats sig, tror jag icke, att nykterhetsaken skulle ha vunnit så utomordentligt mycket på det provisoriska rusdrycksförbud, herr Bergman eftersträvar. Det är i alla fall min uppfattning, detta skall dock icke hindra mig från att medverka till en lagstiftning, som lägger hinder i vägen för njutandet av alkoholhaltiga drycker.

Herr **Bergman**: Herr statsrådet förklarade, att den situation, som rådde, då han gjorde det av mig citerade uttalandet år 1914, var en helt annan än den nuvarande situationen, och det är ju i viss mån riktigt. Men hans av mig anförda uttalande lydde så här: »Den allvarliga situation, vari landet råkat genom den europeiska krisen och särskilt det av denna förorsakade ekonomiska nödläget, som med varje dag stegrar» — i det avseendet är det mycket värre nu än då — »gör det i högsta grad påkallat, att *ej ett enda öre* av svenska folkets pengar *förslösas* till folkhälsa och folkvälstånd underminerande utgifter.» På grund av detta yrkade statsrådet Thorsson då, att landets styrelse omedelbart borde föranstalta allmänt rusdrycksförbud att gälla, så länge förhållandena det fordrade.

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.

(Forts.)

Nu förklarade herr statsrådet, att förhållandena äro sådana och att så många restriktioner redan vidtagits, att man icke längre kan hava anledning att yrka på förbud. Det är dock ganska märkvärdigt, när vi alldeles nyss för några dagar sedan konstaterat, att man beräknar, att åtskilliga miljoner kronor skola inflyta till statskassan av starka drycker även nästa år, liksom vi veta, att sådana i år funnits tillgängliga, låt vara i mindre grad än förr, och när vi också se, huru fylleriförseelserna visserligen sjunkit åtskilligt för en tid sedan, men nu återigen börjat i betydande grad stiga — de voro för övrigt, om jag icke misstager mig, 18,000 redan i fjol. Skulle det icke vara tillräckligt för att yrka att man tager bort denna källa till elände för vårt folk? Under den tid, då fyllerisiffran stod som allra lägst, när man glädde sig åt det resultat, vartill man kommit genom restriktionerna, som herr statsrådet talade om, var fylleriförseelsernas antal enbart här i Stockholm, vill jag minnas, 280 för den månad, som visade vackraste nedgången. Detta var det lägsta, vartill de gått ned. Nu åter stiga siffrorna. Vi hörde härom dagen en medlem av polisdomstolen förklara, att fyllerimålen i Stockholm *dagligen* uppginge till 30 à 40 stycken. Så nog finnes anledning att fortfarande med samma motivering, som herr statsrådet använde 1914, yrka på totalförbud, även om man icke tänker på några andra av de många talande skälen därför än fylleriförseelserna.

För övrigt hänvisar jag till vad herr statsrådet och hans meningsfränder uttalat såsom klander mot den föregående regeringen, som ju också ursäktar sig med den förbudet förutan tilltagande nykterheten. I detta avseende har herr statsrådet, såvitt jag hörde, icke svarat.

Herr statsrådet yttrade, att vi se litet olika på denna sak, jag och han. Det är nog tyvärr riktigt. Men det är dock så, att folket trodde, förut åtminstone, att vi sågo i det allra närmaste lika på denna sak. Vi hörde ju båda till samma stora folkhär, som arbetat för vårt inre försvar mot den landsfiende, som heter rusdrycker. Han tillhörde under många år denna väldiga förbuds rörelse såsom aktiv medkämpe. Då vi hade glädjen se herr statsrådet intaga den viktiga finansministerposten, hade vi hoppats att den allmänna önskan, som denna rörelse uppbäres av, skulle omsättas i kraftig handling. Vi se emellertid nu olika på saken, det måste nu konstateras. Och jag beklagar, att folket råkar i en mycket obehaglig frestelse med hänsyn till detta olika sätt att se från herr statsrådets sida och från vår sida — en frestelse att inbilla sig, att det olika sättet egentligen beror på, att då man står utanför de kretsar som ha ett avgörande inflytande på detta lagstiftningsarbete, då ser man på *ett* sätt, men då man upptagits i dessa kretsar, då börjar man se saken *på annat sätt*. Och detta är något som folket, ledsamt nog, måste se med i hög grad oblida ögon. Jag säger ledsamt nog; jag menar att folket har full rätt att se en sådan sak med oblida ögon. Men vad som är ledsamt, det är, att anledning skall ges till ett sådant misshag. Medlemmarna i den stora folkrörelsen ha den

uppfattningen, att då de fått sina män in i riksdagen och, ännu mer, i regeringen, borde de lägga in all sin kraft för att genomdriva de idéer, som de kämpat för, en kamp, som de till icke oväsentlig del ha att tacka för att de lyftats till den maktställning, där de nu befinna sig.

Ang. fortgången av viss utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.
(Forts.)

Jag hemställer därför ännu en gång på det enträgnaste, att nuvarande regering måtte observera vikten av att göra vad vi anse vara dess plikt i denna sak. Om så icke sker, vågar jag, med beklagande, förutsäga, att regeringen förlorar förtroendet bland den stora svenska allmänhet, som direkt eller indirekt anslutit sig till och väntar ett resultat av Sveriges största folkrörelse.

Föredrogos och företogos punktvis till avgörande statsutskottets memorial:

Nr 257 A, angående statsregleringen för år 1919.

Punkterna 1—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 13 och 14.

Lades till handlingarna.

Punkterna 15 och 16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Nr 257 B, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för år 1918.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 6 och 7.

Lades till handlingarna.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

Anmäldes och bordlades bankoutskottets memorial nr 86, med förslag till nytt reglemente för riksgäldskontoret.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 475 A, angående statsregleringen för år 1919;

nr 475 B, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för år 1918; samt

nr 480, med överlämnande av riksstat för år 1919 samt tilläggsstat till riksstaten för år 1918.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag, varefter kamarens sammanträde avslutades kl. 12,16 på dagen.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
